

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова науково-методичної ради
факультету фізики, електроніки та
комп'ютерних систем

Андрій ТУРІНОВ

«25» червня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 1.1 Філософія та наукова етика

для здобувачів вищої освіти

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

галузь знань 12 Інформаційні технології

спеціальність 123 Комп'ютерна інженерія

Освітньо-наукова програма Комп'ютерна інженерія

рік набору 2024/2025 форма навчання денна термін навчання 4 роки

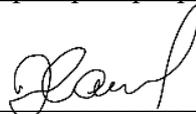
вид дисципліни обов'язкова

Розробник Окороков В.Б., зав.каф.філософії, д.філос.н., професор

Шевцов С.В., д.філос.н., професор кафедри філософії

Погоджено гарант ОП

(підпис)

Володимир ХАНДЕЦЬКИЙ
(ім'я та прізвище)

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри електронних обчислювальних машин

Протокол від « 21 » червня 2024 року, прот. № 15

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради факультету фізики, електроніки та комп'ютерних систем

Протокол від « 25 » червня 2024 року, прот. № 27

Опис навчальної дисципліни

Навчальний рік (роки*) викладання дисципліни	Курс	Семестр	Підсумковий контроль				Індивідуальні завдання		Кредитів ECTS	Обсяг роботи студента (години)						
			екзамен	диф.залик	залик	курсова робота	форма	кількість		всього	аудиторні					самостійна робота
											всього аудиторних	лекції	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	
2024/25	1	1	1					4,0	120	36	36	-	-	-	84	
		2	-					-	-	-	-	-	-	-		

1. Мета дисципліни:

Розвиток та вдосконалення загальної наукової культури здобувачів, системного бачення світу, різноманіття феноменів культури в їх складності та єдності, засвоєння і застосування знань, навичок та вмінь наукової етики у професійному середовищі та дослідницькій роботі.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за ОП:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК\ФК)

СК06. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід та враховувати нетехнічні аспекти при розв'язанні інженерних задач та проведенні досліджень.

СК07. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики комп'ютерної інженерії, виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни.

Для успішного опанування навчальною дисципліною «Філософія і наукова етика» здобувачі вищої освіти повинні мати базові знання з дисципліни «Філософія» та «Методологія та організація наукових досліджень».

3. Результати навчання за дисципліною та їх співвідношення із програмними результатами навчання.

№	Результати навчання за дисципліною	Програмні результати навчання	Номери тем
1	<p>Знати специфіку основних форм філософського мислення: класичну, некласичну, постнекласичну, комунікативну; ключові сучасні соціально-філософські доктрини.</p> <p>Вміти використовувати загальний концептуально-поняттєвий філософський і науковий апарат.</p>	<p>РН03. Глибоко розуміти загальні принципи та методи комп'ютерної інженерії а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері інформаційних технологій та у викладацькій практиці.</p> <p>РН08. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у комп'ютерній інженерії та дотичних міждисциплінарних напрямках.</p>	T1-T18
2	<p>Знати, концептуально-поняттєві горизонти філософського і наукового знання. Вміти в умовах професійної діяльності здійснювати критичний огляд тих форм мислення, які застосовуються під час наукової дискусії; дотримуватись принципів наукової етики у професійному середовищі та дослідницькій роботі.</p>	<p>РН02. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з комп'ютерної інженерії та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблем.</p> <p>РН010. Організувати і здійснювати освітній процес у сфері інформаційних технологій, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.</p>	T1-T18

4. Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин*				
		лекції	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
<i>Розділ 1. Генеза наукового типу раціональності</i>						
1	Тема 1. Філософія як метатеоретичний фундамент науки. Раціональність як феномен культури в онтологічних, гносеологічних, методологічних, світоглядних координатах. Загальна розмітка наукової раціональності.	2				4
2	Тема 2. Особливості античного типу науковості: споглядабельність, спекулятивність, теоретичність, примордіальність універсального, епістемного, істина, як неприховане тощо.	2				4
3	Тема 3. Особливості середньовічного типу науковості: співвідношення віри та розуму, теоцентричність, креаціонізм, провіденціалізм, есхатологія, сотеріологія, екзегетика та ін.	2				4
<i>Розділ 2. Теоретико-концептуальна розмітка класичного типу раціональності</i>						
4	Тема 4. Головні наукові здобутки другої половини XVI – XVIII ст.	2				5
5	Тема 5. Особливості співвідношення суб'єкту та об'єкту, методології у класичному типі наукової раціональності.	2				5
6	Тема 6. Особливості теоретико-поняттєвого апарату класичного типу раціональності: сила, маса, швидкість, тяжіння тощо.	2				5
7	Тема 7. Особливості класичної наукової картини світу.	2				5
<i>Розділ 3. Теоретико-концептуальна розмітка некласичного типу раціональності</i>						
8	Тема 8. Головні наукові здобутки другої половини XIX – першої половини XX ст.	2				5
9	Тема 9. Особливості співвідношення суб'єкту та об'єкту, методології у некласичному типі наукової раціональності.	2				5
10	Тема 10. Теоретико-поняттєвий фрейм некласичного типу раціональності: поле, дуалізм, бінарність, комплементарність, відчуження, воля до влади, переоцінка всіх цінностей, Надлюдина, інтуїція, безтямне, дбання, турбота, присутність, інтерес, переживання тощо.	2				5
11	Тема 11. Особливості некласичної наукової картини світу.	2				5
<i>Розділ 4. Теоретико-концептуальна розмітка постнекласичного типу раціональності</i>						
12	Тема 12. Головні наукові здобутки другої половини XX – початку XXI ст.	2				5

13	Тема 13. Особливості співвідношення суб'єкту та об'єкту, методології у постнекласичному типі наукової раціональності.	2			5
14	Тема 14. Теоретико-поняттєвий фрейм постнекласичного типу раціональності: синергія, холізм, сингулярність, інший, ризома, слід, наголос, пастіше, симулякр, парадигма, особистісне знання, епістемологічний анархізм тощо.	2			5
15	Тема 15. Особливості постнекласичної наукової картини світу.	2			5
Розділ 5. Наука і етика: грані кореляції					
16	Тема 16. Моральний імператив розвитку науки та загальних принципів наукової етики.	2			4
17	Тема 17. Етична відповідальність вченого, як дослідника наукової проблеми, автора наукових публікацій, керівника аспірантів та викладача дисциплін.	2			4
18	Тема 18. Етична проблематика в інформаційну епоху та у майбутніх суспільствах знання	2			4
Всього		36			84

Тематика самостійної роботи

№ Теми	Тема самостійної роботи	Кількість годин	Рекомендована література (№ з переліку)
Тема 1	Опрацювання роботи Т. Куна «Структура наукових революцій»	4	№ 1-3; додаткова № 1-7
Тема 2	Опрацювання книги 1 трактату Арістотеля «Метафізика»	4	№ 1-3; додаткова 8-16
Тема 3	Опрацювання твору Томи Аквінського «Компендіум теології»	4	№ 1-3; додаткова 17-23
Тема 4	Опрацювання книги 1 трактату Ф. Бекона «Про гідність і примноження наук»	5	№ 4, 5; додаткова № 24-37
Тема 5	Опрацювання тексту Р. Декарта «Міркування про метод»	5	№ 4, 5; додаткова № 24-37
Тема 6	Опрацювання тексту Г. Галілея «Механіка»	5	№ 4, 5; додаткова № 24-37
Тема 7	Опрацювання вступу до трактату І. Канта «Критика чистого розуму»	5	№ 1-5; додаткова № 24-37
Тема 8	Опрацювання тексту О. Конта «Дух позитивної філософії»	5	№ 1-5; додаткова № 28-40
Тема 9	Опрацювання тексту Е. Шредінгера «Що таке життя з точки зору фізики?»	5	№ 1-5; додаткова № 28-40

Тема 10	Опрацювання тексту Л. фон Берталанфі «Загальна теорія систем – критичний огляд»	5	№ 1-5; додаткова № 28-40
Тема 11	Опрацювання тексту Г.-Г. Гадамера «Провідні гуманістичні поняття»	5	№ 1-5; додаткова № 28-40
Тема 12	Опрацювання другої частини твору К.Р. Поппера «Логіка і зростання наукового пізнання»	5	№ 1-5; додаткова № 12-36
Тема 13	Опрацювання твору П. Фейєрабенда «Проти методу. Нарис анархістської теорії пізнання»	5	№ 1-5; додаткова № 12-36
Тема 14	Опрацювання тексту І. Пригожина та І. Стенгерс «Порядок з хаосу. Новий діалог людини та природи»	5	№ 6, 7; додаткова № 12-36
Тема 15	Опрацювання тексту Ф. Фукуяма «Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку»	5	№ 8, 9; додаткова № 12-36
Тема 16	Опрацювання статті Е.Агаці «Чому наука має етичні виміри?»	4	№ 1-5; додаткова № 24-40
Тема 17	Опрацювання тексту І.Г. Фіхте «Про призначення вченого»	4	№ 1-5; додаткова № 24-40
Тема 18	Аналітика сучасного стану проблематики етичного виміру науки	4	№ 11, 12; додаткова № 24-40
Всього годин		84	

5. Схема формування оцінки.

5.1 Шкала відповідності оцінювання:

Відмінно/Excellent	Зараховано/Passed	90-100
Добре/Good		82-89
		75-81
		64-74
Задовільно/Satisfactory		60-63
Незадовільно/Fail	Не зараховано/Fail	0-59

5.2 Форми та організація оцінювання:

Поточний контроль:

Форма оцінювання	Строки проведення оцінювання (тижні викладання)	Максимальна кількість балів
Тематичний конспект першоджерела	4	10 балів
Реферування першоджерела	10	10 балів
Есе з відповідної наукової проблеми	15	10 балів
Презентація наукової проблеми та її вирішення	19	10 балів

Максимальна кількість балів за поточне оцінювання	40
---	----

Семестровий контроль:

Форма оцінювання	Максимальна кількість балів
Екзамен	60

5.3 Критерії оцінювання:

Критерії оцінювання знань здобувачів*	
<i>Тематичний конспект періоджерела</i>	
Бали	Критерій
При оцінюванні враховується: <ol style="list-style-type: none"> Наявність мети складання конспекту. Оформлена згідно зі стандартами точна назва джерела (автор, назва, часопис (збірник), рік, номер, видавництво, кількість сторінок), що є відображенням наукової культури здобувача. Точність, правильність передачі думки автора у вигляді тез, короткого викладу своїми словами або цитат. Можна використовувати такі способи цитування: а) виклад змісту першоджерела словами автора, які беруться в лапки з обов'язковою вказівкою сторінки оригіналу; б) передача змісту першоджерела своїми словами, а цитата може бути частиною фрази або речення. Якщо цитата наводиться не повністю, то замість пропущеної частини ставиться три крапки. Включення до конспекту як основних положень і висновків, так і їх обґрунтування, конкретних фактів і прикладів (без детального опису). 	
0 балів	Робота не виконана або має грубі помилки
1-4 бали	У роботі відсутня структура, думка автора втрачена
5-6 балів	Робота погано структурована. Думка автора передана не точно, конспект не містить основних положень і висновків або обґрунтувань.
7-8 балів	Робота має мету, вірно структурована. Думка автора передана в основному вірно, але наявні окремі неточності.
9-10 балів	Робота має мету, вірно структурована. Думка автора передана точно. Конспект містить основні положення, висновки, факти і обґрунтування
<i>Реферування періоджерела</i>	
Бали	Критерій
При оцінюванні враховується: <ul style="list-style-type: none"> оформлення реферату; точність передачі смислу на підставі аналізу та узагальнення; наявність та вірність висновків 	
0 балів	Роботу не виконано або не здано вчасно
1-4 бали	Робота оформлена не відповідно до перерахованих нижче вимог
5-6 балів	Робота оформлена з порушеннями, відсутній вступ або висновки.
7-8 балів	Робота оформлена згідно з вимогами, але містить дрібні недоліки
9-10 балів	Робота оформлена відповідно до вимог
<i>Есе з відповідної наукової проблеми</i>	
Бали	Критерій
0 балів	Роботу не виконано або не здано вчасно
1-4 бали	Робота оформлена не відповідно до перерахованих нижче вимог
5-6 балів	Робота оформлена з порушеннями, відсутній вступ або висновки.

7-8 балів	Робота оформлена згідно з вимогами, але містить дрібні недоліки
9-10 балів	Робота оформлена відповідно до вимог
Презентація наукової проблеми та її вирішення	
Бали	Критерій
При оцінюванні враховується: <ul style="list-style-type: none"> • систематизованість та обґрунтованість підбраного матеріалу; • логічність, послідовність та зрозумілість викладення матеріалу; • наочність 	
0 балів	Здобувач або не виконав завдання або підібрав матеріал, що повністю не відповідає темі презентації
1-4 бали	Здобувач не розкрив тему за допомогою презентації
5-6 балів	Здобувач підготував презентацію, але не зміг викласти матеріал послідовно та логічно, доповідь не була цілісною
7-8 балів	Здобувач підготував наочне забезпечення, матеріал був підібраний вдало, але не завжди простежувалась здатність здобувача підкреслити головне.
9-10 балів	Здобувач підготував презентацію, виклав матеріал послідовно та логічно, зробив цілісну доповідь з наголосом на основних моментах

6. Методи навчання, інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

Методи навчання:

- словесні;
- пояснювально-демонстраційні;
- проблемно-пошукові, дослідницькі;
- дискусійні;
- методи обговорення.

Інструменти та обладнання: проектор Epson EB-X 400 (2018 р.) з проєкційним екраном, ноутбук HP 2HG, 2BES 250 6,6 15,6 FHD AG .

Програмне забезпечення: MS Office 365, MS Teams, MS Forms, MS PowerPoint, MS SharePoint, платформа Zoom

7. Рекомендована література:

Основна:

1. Гнатенко П.І., О कोरोков В.Б., Пронякін В.І., Осетрова О.О. Основи філософії: навчальний посібник. – К.: Вища освіта, 2009.
2. Кулик О.В. Філософія. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. – Дн-вськ: Монолит, 2013. – 692 с.
3. Бичко І.В. Філософія. Курс лекцій: навчальний посібник. – К.: Либідь, 2006. – 656 с.
4. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму: Підручник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 263.
5. Історія філософії. Словник / За ред. Ярошовця В.І. – К.: Знання України, 2012. – 1087 с.
6. Гатальська С.М. Філософія культури. Підручник. – К.: Либідь, 2005. – 328 с.

7. Шевцов, С.В. Посібник до вивчення курсу «Філософія культури» [Текст]/ С.В. Шевцов. – Д.: РВВ ДНУ, 2010. – 84 с.
8. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 272 с.
9. Кассен Б. Європейський словник філософії. Лексикон неперекладностей. Т.1. – К.: Дух і літера, 2009. – 576 с.
10. Тофтул М.Г. Сучасний словник з етики. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 416 с.

Додаткова:

1. Кримський, С. (2002). Наука / Філософсько-енциклопедичний словник. К. : Абрис. С. 410.
2. Кун Т. (2001). Структура наукових революцій. К. : Port-Royal. 228 с.
3. Kuhn T. (1962). The Structure of Scientific Revolutions. Chicago. 264 p.
4. Арістотель. (2020). Метафізика. Харків. : Фоліо. 300 с.
5. Арістотель. (2002). Нікомахова етика. К. : Аквілон-Плюс. 480 с.
6. Платон. (1999). Діалоги. К. : Основи. 395 с.
7. Баумейстер, А. (2012). Тома Аквінський: вступ до мислення. К. : Дух і літера. 408 с.
8. Святий Августин (1999). Сповідь. К. : Основи. 319 с.
9. Тома Аквінський. (2011). Компендіум теології. К. : Кайрос. 24 с.
10. Декарт, Р. (2020). Метафізичні твори. Х. : Фоліо. 219 с.
11. Декарт, Р. (2000). Метафізичні роздуми. К. : Юніверс. 2000.
12. Кант, І. (2000). Критика чистого розуму. К. : Юніверс. 504 с.
13. Кант, І. (2018). Прологомени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука. Х. : Фоліо. 288 с.
14. Кант, І. Рефлексії до критики чистого розуму. К. : Юніверс. 240 с.
15. Гадамер, Г.-Г. (2000). Провідні гуманістичні поняття // Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Т.1. К. : Юніверс. С. 18–47.
16. Гайдегер, М. (1998). Будувати, проживати, мислити // Возняк Т. Тексти та переклади. – Х.: Фоліо. С. 313–332.
17. Фройд, З. (2018). Психологія сексуальності. Х. : Фоліо. 151 с.
18. Добронравова І.С. (2008). Філософія та методологія науки: підручник. К.: Вид-во «Київський університет». 223 с.
19. Фукуяма Ф. (2005). Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. Львів: Кальварія, 380с.
20. Платон. (2000). Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. К.: Основи.
21. Jonas, H. (1985). The imperative of responsibility: In search of an ethics for the technological age. University of Chicago press.
22. Merton, R.K. (1988). The Matthew Effect in Science, II: Cumulative Advantage and the Symbolism of Intellectual Property. Isis. Vol. 79, No. 4, pp. 606–623.
23. Poor, N. & Davidson, R. (2016). The Ethics of Using Hacked Data: Patreon’s Data Hack and Academic Data Standards. Council for Big Data, Ethics and Society. Retrieved from URL:

24. <https://bdes.datasociety.net/wp-content/uploads/2016/10/Patreon-Case-Study.pdf>
25. Raghavan, S. L. (2011). All in the Interpretation. National Academy of Engineering, Online Ethics Center. Retrieved from URL:
26. <http://www.onlineethics.org/Resources/Cases/Interpretation.aspx?id=24975>
27. Titus, S. L., Wells, J. A., & Rhoades, L. J. (2008). Repairing research integrity. *Nature*, 453(7198), p. 980.
28. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (редакція від 16.07.2019). Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
29. Закон України «Про освіту» (редакція від 09.08.2019). Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>
30. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності. (2019). К.: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/>
31. The European Charter for Researchers. (2005). Retrieved from URL: https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/am509774cee_en_e4.pdf
32. The European Code of Conduct for Research Integrity. Revised Edition. (2017). Berlin: ALLEA – All European Academies. Retrieved from URL:
33. <https://allea.org/wp-content/uploads/2017/05/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017.pdf>
34. Бахрушин, В., Ніколаєв, Є. (2019). Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. К. Режим доступу:
35. https://drive.google.com/file/d/1IJtjefmfqO1uNCn4p9cT5g6_58h0Cхq9
36. Закон України «Про авторське право і суміжні права» (Редакція від 04.11.2018). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page2>
37. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (редакція від 16.07.2019). Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
38. Закон України «Про освіту» (редакція від 09.08.2019). Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>
39. Рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо запобігання академічного плагіату і його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) №1/11-8691 від 15.08.2018. Режим доступу:
40. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instrukt-list/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>

8. Інформаційні ресурси:

1. <https://repository.dnu.dp.ua/>
2. <https://www.dnu.dp.ua/view/biblioteka>
3. <https://www.dnu.dp.ua/metodmat>
4. <http://www.nbu.gov.ua/>
5. <http://www.platona.net.org.ua>
6. <http://www.filosof.com.ua/>
7. <http://sofy.kiev.ua/>
8. <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
9. <http://zakon2.rada.gov.ua/lawsshow/995453>